

RYSKA RUINPLUNDRARE

SOVJETETS TYSKA DEMONTAGEPOLITIK I SIFFROR

Av skriftställaren RUDOLF BERNER, Solna

REDAN under Jalta-konferensen krävde sovjetrepresentanten Maiskij att de västallierade skulle acceptera den ryska planen beträffande det skadestånd som man ämnade utkräva av ett besegrat Tyskland. I Maiskijs förslag ingick att minst 80 % av den tyska industripotentialen skulle »avlägsnas» beträffande järn-, stål-, metall-, byggnads- och kemiska industrin, medan det föreskrevs att den syntetiska drivmedels- och krigsindustrin skulle 100-procentigt avskaffas. »Med avskaffande menar jag då att de nämnda anläggningarna skola beslagtas och borttransporteras som skadestånd!» dundrade Maiskij och drog upp riktlinjerna för två sorters skadeståndsutkrävande: 1) landområden, fabriker, maskiner, järnvägar och utländska tillgodohavanden; 2) under en tioårsperiod, räknat omedelbart från segerdagarna, leverans av en bestämd mängd produkter och sakvärden.

Mot denna »plan Plundring» protesterade Churchill och påminde ryssarna om att 'har man en hästkrake och vill att den ska dra kärran, måste kraken få ett visst kvantum havre eller åtminstone en höttapp!' Vid upprepade besök i »efterkrigs»-Tyskland har man kunnat konstatera att de västallierades demontage-politik — främst då fransmännens — är i många fall märklig, men att den i jämförelse med ryssarnas är ytterst lindrig. Sovjet har, oberoende av Jaltabesluten, satt igång en utplundring som vida övergår Maiskijs dåtida förslag. Därvidlag är att märka, att man inte endast huggit för sig betydligt mer än vad som förutsetts i de ryska officiella demontageplanerna. Man har också hittat på olika former för *camouflerat demontage* och på så sätt de facto lagt sig till med flerdubbelt skadestånd.

Först — såväl i storleks- som kronologisk ordning — ha vi då den form som kallas för »Trophäen-Gut», handhavd av Röda arméns »troféavdelning». Ryssarna dröjde nämligen drygt ett år med att på allvar sätta igång den formella demontageplanen.

Från segerdagarna i maj 1945 och till långt inpå sommaren 1946 samlade Röda armén ingenting annat än »troféer». Vad slags troféer det rör sig om, framgår av följande exempel, hämtat från Sachsen. Vid krigsslutet fanns där lagrat råsidan för 50 miljoner mark och textilråvaror för 150 miljoner mark — amerikanarna lämnade dessa lager orörda då de drogo ut ur Sachsen för att ge plats för ryssarnas ockupation. Alla dessa värdefulla råvarulager, plus liknande sådana för metall- och maskinindustrin, släpades helt enkelt bort av ryssarna, etiketterades som »Trophäen-Gut», troféer eller krigsbyte rättare sagt, och avräknades inte från skadeståndsfordringarna. Det var inte småsummor som på detta vis överallt kom ryssarna tillgodo, vid sidan om deras glupskt tilltagna skadestånd.

Alltsedan ryssarnas intåg i Berlin har man i ryska sektorn kunnat se jättestora plakat uppsatta, vilka förkunnar Stalins ord: 'Historien visar att Hitlertyper komma och gå, men tyska folket och tyska staten består!' Det har dock aldrig varit avsett som annat än munväder, lämpligt att ta till var gång »enhetssocialisterna» blivit andtrutna av all rysspropaganda. Ryssarna och deras tyska hantlangare skulle bevars framstå som de enda vilka ville tyska folkets väl och fortbestånd. I praktiken ha emellertid ryssarna gjort allt för att det tyska folket inte skall kunna överleva. Det skadar kanske inte att påminna om att marskalk Sokolovskij någon gång på vårsidan 1946 förklarade: »Från och med 1 maj detta år skola demontagen vara slutförda!» Då man drygt ett år senare besökte Berlin och vissa delar av ryska zonen, kunde man konstatera att demontagen alltjämt pågingo för fullt. Under sensommaren och hösten 1946 hade man visserligen lugnat ner demontagetempot en smula, men denna »paus» hade sina särskilda skäl: dels stod östzonen inför sammanbrott på grund av den skriande bristen på allt, och dels hade det glupska hopråfsandet under första ockupationsåret lett till att den ryska transportapparaten överansträngts — vilket i sin tur medfört att mängder av det bortrövade materialet kommo fram till Ryssland i oanvändbart skick.

Demontage-»pausen» betydde dock inte att ruinplundrarna vilade sig. På direkt och nära håll fick man bevittna den ohyggliga formen av »demontage»: bortsläpandet av tysk arbetskraft. Denna form för »demontage» användes därtill flitigt av det s. k. socialistiska enhetspartiet som medel i kampen mot oliktankande. Samtidigt satte ryssarna igång *den andra formen för camouflerat*

demontage: i stället för att riskera förluster och skador under de långa och svåra transporterna tog man sig före att låta viktiga industriföretag slippa demontage, men i stället ombilda dem till sovjetryska aktiebolag. Alla dessa bolags produktion går uteslutande till SMA (Sovjetryska militärförvaltningen) men räknas inte av från skadestandslistan.

Till denna kategori av camouflerat demontage hör också de s. k. VEB-företagen. VEB betyder »Volks-eigene Betriebe», av folket ägda företag, som det så propagandaskönt heter. I verkligheten rör det sig om helt sovjetkontrollerade företag, formellt alltjämt i händerna på de tyska — av ryssarna utsedda — myndigheterna men vilkas produktion helt går till SMA. I början av 1947 utbasunerade marskalk Solokovskij ännu en försäkran: »Då krigsindustrin är helt demonterad skola demontagen upphöra!» Men det var också bara munväder, till hjälp åt ryssarnas tyska hantlangare. Så sent som i fjol höst kunde den som skriver detta själv se att demontagen fortgingo och att bl. a. livsmedelsindustrin därvid blev illa åtgången.

En tredje form för demontage utanför planen kom till användning i samband med valutareformen i östzonen. Medan alla privatpersoner och privata företag fingo byta ut endast en bestämd summa av de gamla pengarna enligt principen 10:1 tillätos de rysstrogna organisationerna och ryssägda företagen att byta ut *alla* sina pengar enligt principen 1:1 — ett trick som gjorde de ryska företagen till suveräna ensamhärskare och många enskilda företag till »Lebensunfähige Betriebe», livsodugliga företag, som därmed automatiskt och utan avräkning föllo i ryssarnas händer.

Svårast har Thüringens industri drabbats, ty i denna trakt ha inte mindre än 318 företag demonterats, de flesta storföretag med ett arbetarantal varierande från 300 till 5,000 man. Det rör sig här om 221 maskinfabriker — verktygsmaskiner, husgeråd, bilar etc. — 13 elektroindustrier — bl. a. Siemens Halske och Telefunken — 8 kemiska industrier, såsom färgfabriker och gipsverk. De övriga är 9 tegelbruk, 3 glas- och optikverk — bl. a. Zeiss och Schott i Jena — 28 möbel- och trävarufabriker, 6 textilfabriker, 4 läderfabriker, 3 pappersbruk, 7 tryckerier och 10 andra företag, alla inom livsmedelsbranschen. Vidare tillkomma ytterligare sådana demonterade inrättningar som kraftverk och ingenjörsskolor. I Mecklenburg-Vorpommern har 314 företag demonterats, varav 22 inom livsmedelsindustrin, medan största antalet här kommer på varvsindustrin och trävaruindustrin (183 företag).

En översikt av företagsdemontagen inom de olika industrigrenarna i östzonen ger följande siffror. Uppgifterna hänföra sig till tiden från maj 1945 t. o. m. maj 1948 och det bör anmärkas att procentsatsen för demonterade företag inom zonen stigit med i genomsnitt 15 % sedan augusti 1947. Utplundringen fortgår således alltjämt, och den långsammare takten beror endast på att det snart inte finns mer att ta.

Industriotyp	Demonterat %	Krigs- skadat %	Sammanlagd ka- pacitetsminskning %
Gjuterier o. valsverk.....	90	—	90
Maskiner	65	25	90
Motorfordon	60	20	80
Elektr. ind.	70	20	90
Optiska mask. o. ind.	70	15	85
Cement, tegel, byggmatr.	60	10	70
Sten, torv o. jord	35	5	40
Glas, keramik o. dyl.	40	15	55
Träförädling	100	—	100
Papper o. massa.....	45	15	60
Gummi	80	5	85
Soda, syra.....	75	5	80
Plastisk massa	45	5	40
Textil.....	45	10	55
Läder, skodon	40	10	50
Livsmedel	40	5	45

För att inte dra ut på listan i det oändliga skola här ytterligare endast några stickprov från andra håll inom östzonen anföras. I staden Chemnitz ha inte mindre än 94 företag demonterats, huvudsakligen verktygsmaskinfabriker, fordon-, spik- och skruvfabriker, tryckerier o. dyl. I Zwickau, som i likhet med Chemnitz blivit fullständigt lamslaget, ha 12 jättestora företag demonterats, t. ex. Horch-fabrikerna, och vidare sådana företag som gasmätarefabriker, möbelfabriker och tryckerier. I Sachsen-Anhalt är det huvudsakligen kolgruvorna och brikettfabrikerna som demonterats (traktens viktigaste produktion!) medan Siebel-Flugzeugwerke i Halle alltifrån kapitulationen arbetade för fullt — för ryssarnas räkning. Hösten 1946 sprängdes flygplansfabrikens byggnader i luften, sedan först maskiner och inredning demonterats och tillsammans med ingenjörer och fackarbetare skickats till Ryssland. Det världsbekanta bibeltryckeriet Waisenhausdruckerei i Halle hör också till de demonterade företagen i Sachsen-Anhalt. För denna »delstat» gäller också att alla före

15 maj 1946 företagna demontage — huvudsakligen inom livsmedels- och sockerfabrikationen — inte räknas som demontage utan som »trofégoods».

Beträffande demontagen i Magdeburg kunde man vid ett besök i föl med egna ögon konstatera att något uppehåll eller slut på nedrivandet inte inträffat. Armaturfabriker, oljeslagerier, sågverk, symaskinsfabriker, brunkolsverk, tryckerier och hamnbyggnadsföretag (bl. a. demonterades hamnanläggningen för flodbåtarna och pråmarna) samt delvis även Kathreiner maltfabrik hörde till sådant som ryssarna lagt beslag på.

Att man vid demonteringen går grundligt tillväga visas t. ex. av förfarandet då Zeiss-Nordwerk i Jena demonterades. Man tog också med fabriken fönster och dörrar samt personalens klädsåk! Zeiss und Schott-werke (Schott, dotterföretag som drev Zeissverkens glasbruk) som förut sysselsatte 22,000 man har nu knappt ett tusental i arbete, och de sysselsätts i den glashytta som för SMA:s räkning tillverkar fönsterglas o. dyl.

Agfa filmfabrik i Sachsen-A. demonterades till c:a 30 %, återstoden förvandlades till sovjetiskt aktiebolag.

Men ryssarna ha *en fjärde form* för demontage utanför demontageplanen, de s. k. dubbeldemontagen. Det har hänt att arbetarna, drivna av insikten om nödvändigheten av att arbetet kommer igång, under oerhörda svårigheter tagit sig före att röja upp i ruinerna efter fabriker, plockat ihop de rester av utslitna eller skadade maskiner som ryssarna inte funnit värda att transportera hem, och så fått igång en produktion. Arbetet har av ryssarna och SED tolererats, ibland rent av uppmuntrats, till dess produktionen började löpa någorlunda. Då demonterades företagen på nytt, med den motiveringen att då företaget står på demontagelistan skall det också demonteras! Sådana exempel på dubbeldemontage är Seidel & Naumann i Dresden, Auto-Union i Chemnitz och Vomag-Werke i Zwickau.

Till sist några ord om de sovjetryska aktiebolagen. Ser man på det hela rent statistiskt så förefalla de i t. ex. Thüringen existerande 50 ryska bolagen vara en ringa procentsats mot de 1,500 tyska företagen där. Men först och främst arbeta de 50 ryska bolagen för fullt, medan största delen av de tyska gå med högst nedsatt kapacitet. Vidare sysselsätta dessa 50 ryska bolag närmare 50,000 arbetare, medan de 1,500 tyska företagen endast ge arbete åt 81,000 arbetare. De 50 ryska bolagens samlade produktion belöper sig också till drygt två tredjedelar och de 1,500 tyska

företagens till en knapp tredjedel av den samlade produktionen. Enbart i staden Leipzig finns 61 sovjetbolag, bland vilka märkas sådana världsbekanta företag som Mannesmann, Atlas-Werke, Büssing-NAG, Giesecke stilgjuteri- och tryckerimaskiner m. fl.

Ibland förekommer det att vissa sovjetaktiebolag, under utvecklandet av väldig propaganda, återskänkas (!) till »landsförvaltningarna» och blir s. k. VEB, folkägda företag. Men det händer endast i de fall, då företagen gjort slut på materielbeståndet och inte längre kunna få sådant från väster. Men före »återskänkandet» plocka ryssarna bort maskiner och teknisk utrustning.

I camouflerande syfte har på senare tid SMA gett order om att de sovjetägda fabrikererna inte skola få sin råvarutilldelning från ryssarna direkt utan dirigeras via »landsförvaltningarna», d. v. s. de av ryssarna utsedda och disciplinerade tyska myndigheterna. Resande, som skickas till västzonerna för att jaga råvaror, få inte nämna att de resa för sovjetbolag utan måste uppge att de representera den gamla välkända tyska firman.

Avslutningsvis skola några siffror rörande järnvägsdemonteringen nämnas. Enligt SMA-order ha 11,000 km räls (sträckor) demonterats. Stickspar, rangerbangårdar och hela stationer ha transporterats bort. C:a 13,000 lok och vagnar ha dirigerats till Ryssland, och mer än hälften av Berlin S-bahn-vagnar går nu i trafik på linjerna i Moskva och Leningrad. I hela östzonen finns summa 13 elektriska lok, varav 7 äro stationerade hos Siemens och 6 hos AEG. De kunna inte sättas i egentlig trafik, ty ryssarna ha demonterat de elektrifierade linjerna så grundligt att t. o. m. ledningar och stolpar försvunnit. Vilka massor av produkter som släpats bort framgår av följande siffror: från 15 sept. 1945 till 31 augusti 1947 skickades till Ryssland 505,298 waggons, d. v. s. 12,632 tåg à 40 vagnar. Största antalet kommer på 1946, då 392,000 waggons gingo över gränsen, proppfulla med demonterade verk och färdigprodukter. Siffrorna variera månad för månad men äro störst under månaderna juli—september, då jordens skördar fraktas österut. Slår man ut siffrorna för dessa »skadeståndståg» kommer man till det förbluffande resultatet att ryssarna dagligen transporterar bort ur Ruintyskland cirka 15 fullastade 40-vagnarståg!

Men merparten av det som Sovjet plundrar till sig räknar Stalin & C:o inte till skadestånd och demontage utan till »trofé-gods» o. dyl. Varför den »socialistiska» sovjetstaten bara fortsätter att ta mer och mer...